

POLITYKA SPOŁECZNA

MIESIĘCZNIK
POŚWIĘCONY
PRACY
I SPRAWOM
SOCJALNYM.
UKAZUJE SIĘ
OD 1974 ROKU.
PISMO
PUNKTOWANE

ROCZNIK XLIX
(583)

NR **10**

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK 2022

- WĄSKI KORYTARZ – MIĘDZY PAŃSTWEM I RYNKIEM
- CO ROBIMY, GDY TWIERDZIMY, ŻE JESTEŚMY CHORZY?
- SZKOŁY I COVID-19
- KONTRAKT PSYCHOLOGICZNY W STOSUNKACH PRACY
- PROF. ANDRZEJ TYMOWSKI: SYLWETKA I DOROBEK POLITYKI SPOŁECZNEGO
- JAK ZWYKLE...
 - ✓ DIARIUSZ POLITYKI SPOŁECZNEJ

BLISKO PRAKTYKI – KONFERENCJA W STULECIE URODZIN I DWUDZIESTOLECIE ŚMIERCI PROFESORA ANDRZEJA TYMOWSKIEGO

CLOSE TO PRACTICE – CONFERENCE ON THE CENTENARY OF BIRTH
AND THE TWENTY YEARS OF DEATH OF PROFESSOR ANDRZEJ TYMOWSKI

Ewa Giermanowska

ORCID: 0000-0002-3169-9841

Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW*

e-mail: e.giermanowska@uw.edu.pl

W Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego 11 października 2022 r. pod hasłem *Blisko praktyki* odbyła się konferencja w stulecie urodzin i dwudziestolecie śmierci profesora Andrzeja Tymowskiego. Inicjatorem i organizatorem konferencji był Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, do współpracy zostali zaproszeni partnerzy: Instytut Gospodarstwa Społecznego Szkoły Głównej Handlowej oraz Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Profesor Andrzej Tymowski (1922–2002) był cenionym ekonomistą i prawnikiem specjalizującym się w polityce społecznej, w tym w zakresie badania gospodarstw domowych, minimum socjalnego oraz w zagadnieniach starości i niepełnosprawności, a także zasłużonym dla Polski działaczem społecznym, żołnierzem AK i uczestnikiem powstania warszawskiego. Z Uniwersytetem Warszawskim był związany instytucjonalnie, pełniąc funkcje prorektora UW, dyrektora Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji. Był także współzałożycielem Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych WSNSiR oraz założycielem i wieloletnim kierownikiem zakładu specjalizującego się w polityce społecznej, pomysłodawcy konferencji.

Otwarcie konferencji i wprowadzenie odbyło się z udziałem prof. dr. hab. Sambora Gruczy, prorektora UW, Pawła Wdówka, pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, dr. hab. Anety Gawkowskiej, dziekan WSNSiR UW. W konferencji uczestniczyła córka profesora – Jadwiga Tymowska i wnuk Jan Tymowski.

Zaplanowane trzy sesje przygotowane przez współorganizatorów konferencji przypominały dorobek naukowy i zaangażowanie profesora Andrzeja Tymowskiego w sprawy publiczne. Tworzyły przestrzeń do dyskusji nad zagadnieniami i koncepcjami podejmowanymi przez Profesora, a także nad formami zaangażowania eksperckiego w sprawy publiczne, z uwzględnieniem aspektu etycznego i społecznej wiedzy o programowaniu polityk publicznych.

Pierwszą sesję organizowaną przez WSNSiR UW pt. „Wartości w polityce społecznej” otworzył dr. hab. Marek Rymśa, obecny kierownik Zakładu Socjologicznych Analiz Polityk Publicznych ISNS UW,

przypominając sylwetkę Profesora. Prof. dr. hab. Józefina Hryniewicz (UW) w wystąpieniu podkreśliła, że Profesor w działalności naukowej i społecznej był niezwykle odważny, komunikował swoje poglądy i stanowiska, cenił prawdomówność i uczciwość. Pochodził ze środowiska zaangażowanego w odzyskanie niepodległości Polski i ceniącego wartości obywatelskie. W swojej pracy naukowej i publicystycznej podejmował temat norm moralnych, opisywał ich dezorganizację w okresie Polski Ludowej i transformacji ustrojowej. Uczciwość i troska o infrastrukturę moralną społeczeństwa określały jego postawę jako naukowca i działacza społecznego.

W dyskusji paneliści podjęli temat wartości w polityce społecznej. Prof. dr. hab. Julian Auleytner (UK) wskazał na etatyzm i przekonanie Profesora o obowiązkach państwa wobec grup biednych, słabszych. Podkreślił, że Profesor był zwolennikiem zasady pomocniczości wywodzonej z doktryny społecznej Kościoła Katolickiego. Prof. dr. hab. Jacek Kurczewski (UW) odwołał się do dwóch postaw ekspertów w Polsce. Pierwszej reprezentowanej przez Adama Podgóreckiego, ceniącego neutralność doradcy, drugiej, której przedstawicielem był Andrzej Tymowski, aktywnego uczestnika w różnych gremiach politycznych i społecznych, głoszącego zasadę „mów, co myślisz, wszędzie, gdzie możesz”. Profesor Kurczewski podkreślił podwójną naturę polityki społecznej – obronę najsłabszych i rolę aktywizującą, nastawioną na rozwiązywanie problemów, ale – jak zaznaczył – bez demokracji trudno jest budować pożądaną politykę społeczną. Prof. dr. hab. Adam Kurzynowski (SGH) zreferował zaangażowanie Profesora w budowanie systemu polityki społecznej w Polsce, z uwzględnieniem zarówno odpowiedzialności państwa za zabezpieczenie materialne obywateli, jak i instytucji, które aktywizują społeczeństwo do działania. Profesor przywiązywał wagę do upowszechniania wyników badań oraz dążenia do wdrażania nawet drobnych zmian społecznych w oparciu o wiedzę ekspercką, służących „ulepszaniu społeczeństwa”. Do problematyki troski o infrastrukturę moralną społeczeństwa nawiązała prof. dr. hab. Katarzyna Olbrycht (UŚ), zwracając uwagę na coraz słabszą obecnie personalizację

* 00-927 Warszawa, ul. Nowy Świat 69, pok. 122.

wszystkich polityk. Wskazała na rozmywanie się wartości człowieka i człowieczeństwa we współczesnych instytucjach polityki społecznej, skutkujące utratą zaufania, niosące zagrożenia dla godności człowieka i budowania wspólnoty. Uczestnicy konferencji w dyskusji podnosili problem powtórzenia badań nad infrastrukturą moralną społeczeństwa polskiego.

Sesję drugą organizowaną przez SGH pt. „Rola ekspertów w polityce społecznej” prowadził dr hab. Paweł Kubicki, prof. SGH. Dr Zofia Szweda-Lewandowska (SGH) przybliżyła zaangażowanie Profesora w budowanie polityki społecznej na rzecz ludzi starych. Omówiła wybrane pozycje gerontologiczne, teksty o starości i starzeniu, których treści pozostają nadal aktualne. Podkreśliła, że takie zagadnienia jak zróżnicowanie kategorii osób starszych, feminizacja starości, długofalowość polityki starości, troska o infrastrukturę, kadry i pomoc środowiskową, przygotowanie ludzi do starości to kwestie stale obecne w polityce społecznej i wymagające zmiany. Andrzej Tymowski zachęcał do budowania polityki społecznej w obronie i na rzecz starości, co zostało uwypuklone w wystąpieniu prof. dr hab. Piotra Błędowskiego (SGH), który wymienił takie inicjatywy Profesora, jak powołanie rzecznika osób starszych w regionach czy utworzenie instytutu geriatrycznego (gerontologicznego). Profesor Andrzej Tymowski był bardzo aktywnym przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego, zajmował się polityką starości zarówno w publikacjach, jak i w wystąpieniach publicznych. Starał się uświadamić politykom znaczenie tej problematyki. Reprezentował podejście wieloaspektowe do polityki społecznej, dostrzegał jej uwarunkowania historyczne i ekonomiczne, ale zawsze podkreślał, że nie może mieć ona charakteru doraźnego, wymaga długofalowego działania.

Do współczesnych ról eksperckich w polityce społecznej nawiązali dr hab. Arkadiusz Karwacki (prof. UMK) i dr hab. Marek Rymsza (UW) w wystąpieniu pt. „Rola ekspertów w poszukiwaniu nowych rozwiązań na przykładzie centrów usług społecznych”. Omawiając swoje doświadczenia w działalności eksperckiej realizowanej dla różnych podmiotów, podkreślili, że istotą działalności eksperckiej naukowców jest przekładanie wiedzy naukowej na wnioski, rekomendacje i propozycje rozwiązań użyteczne dla praktyki społecznej. Taka aktywność ma sens także wówczas, gdy decydenci ostatecznie nie podejmują decyzji o wdrożeniu sugerowanych rozwiązań. Postawa ta jest bliska podejściu do polityki społecznej reprezentowanej przez profesora Andrzeja Tymowskiego. Inspirujące jest pytanie o wpływ na rzeczywistość i granice owego wpływania, szukanie w socjologii stosowanej i innych stosowanych naukach społecznych czegoś więcej niż teorii społecznej – realnych możliwości wdrażania pomysłów, ale zgodnie ze standardami metodologicznymi, w relacji do empirii i zgodnie z potrzebami obywateli.

Żywa dyskusja po wystąpieniach prelegentów oddała wagę i wieloaspektowość poruszanej problematyki. Podkreślano znaczenie dynamicznej relacji ekspertów z przedstawicielami władzy publicznej dla

zrealizowania celu zgodnego z propozycjami eksperckimi, wymieniano rozbieżności między doświadczeniami akademickimi i eksperckimi, wskazywano na rolę wiedzy akademickiej we wprowadzaniu zmian społecznych oraz zawodność w polityce społecznej wiedzy opartej na dowodach, poruszono zagadnienie konieczności uwzględniania w decyzjach trzech aktorów, decydentów i ekspertów, ale i opinii społeczeństwa, wskazywano na kluczowe umiejętności eksperta, takie jak apelowanie do opinii publicznej i „komunikowanie się z ludem”. Podkreślano różnorodność kwalifikacji ekspertów: socjologów, ekonomistów, prawników i polityków społecznych, rozumianych jako *policy-makers*, których zaczyna brakować w systemie kształcenia na poziomie uczelni.

Trzecią sesję organizowaną przez IPiSS pt. „Znaczenie i ewolucja funkcji kategorii minimum socjalnego” prowadziła dr hab. Agnieszka Sowa-Kofta (prof. IPiSS). Prof. dr hab. Stanisława Golinowska (IPiSS) przypominała pierwsze opracowania Profesora dotyczące minimum socjalnego i pionierskie prace nad szacowaniem jego wielkości, prowadzone przez Profesora we współpracy z Lucyną Deniszczuk. Zaznaczyła, że dzięki tym pracom i publikacjom kategoria minimum socjalnego uzyskała ekspercką oraz polityczną legitymację i została wprowadzona do statystyki publicznej. Omówiła historyczne i współczesne sposoby definiowania i szacowania kategorii minimum socjalnego i zastosowania w polityce społecznej. Dr Piotr Kurowski (IPiSS) przedstawił doświadczenia Instytutu w szacowaniu wartości minimum socjalnego i jego roli w polityce społecznej w Polsce. Zwrócił uwagę na rosnące znaczenie funkcji aplikacyjnej. Anna Szukielojć-Bieńkuńska (GUS) omówiła zastosowanie kategorii minimum socjalnego i minimum egzystencji do szacowania sfery ubóstwa i niedostatku w Polsce w analizach prowadzonych przez GUS. Przedstawiła wielowymiarowe podejścia i dylematy dotyczące zjawiska ubóstwa z wykorzystaniem kategorii minimum socjalnego i minimum egzystencji. Mierzenie poziomu życia jest zmienne w czasie i przestrzeni, co przekłada się na odmienność interpretacji w zależności od przyjętego kryterium. W dyskusji problematyka interpretacji pojęcia ubóstwa, metod wyznaczania skal ekwiwalentności, stosowanych miar i koszyków, zalet i pułapek zajęła główne miejsce. Dyskutowano nad przystosowaniem obecnych metod pomiaru ubóstwa do zmian rzeczywistości społecznej wywołanych postępowaniem technologicznym, pandemią, wojną.

Konferencja zainspirowana dorobkiem Profesora miała bardzo dynamiczny przebieg i wywołała żywą dyskusję wśród uczestników. Dowodzi to aktualności problematyki i jej wagi dla debaty naukowej i polityk publicznych. Podsumowując obrady, dr hab. Marek Rymsza zapowiedział dalsze inicjatywy ZSAPP ISNS UW upamiętniające działalność profesora Andrzeja Tymowskiego: przygotowanie publikacji z tekstami Profesora oraz strony internetowej poświęconej dorobkowi Profesora i jego współczesnym kontynuacjom. Zaprosił uczestników konferencji do współpracy.